

การจัดการเรียนรู้ : การสอนวรรณคดีและวรรณกรรม

เรียนรู้อะไรในภาษาไทย : วรรณคดีและวรรณกรรม

● **วรรณคดีและวรรณกรรม** วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อศึกษาข้อมูล แนวความคิด คุณค่าของงานประพันธ์ และความเพลิดเพลิน การเรียนรู้และทำความเข้าใจบทเห่ บทร้องเล่นของเด็ก เพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของไทย ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกรักใคร่ ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีต และความงดงามของภาษา เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและภูมิใจ ในบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

คุณภาพผู้เรียน

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

● เข้าใจและสามารถสรุปข้อคิดที่ได้จากการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน แสดงความคิดเห็นจากวรรณคดีที่อ่าน รู้จักเพลงพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก ซึ่งเป็นวัฒนธรรม ของท้องถิ่น ร้องบทร้องเล่นสำหรับเด็กในท้องถิ่น ท่องจำบทอาขยานและบทร้อยกรอง ที่มีคุณค่าตาม ความสนใจได้

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

● เข้าใจและเห็นคุณค่าวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน เล่านิทานพื้นบ้าน ร้องเพลงพื้นบ้านของ ท้องถิ่น นำข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง และท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนดได้

สาระที่ ๕ วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท ๕.๑ เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและ นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.๑	๑. บอกข้อคิดที่ได้จากการอ่านหรือการฟัง วรรณกรรมร้อยแก้วและร้อยกรอง สำหรับเด็ก	● วรรณกรรมร้อยแก้วและร้อยกรองสำหรับเด็ก เช่น - นิทาน - เรื่องสั้นง่ายๆ - ปริศนาคำทาย - บทร้องเล่น - บทอาขยาน - บทร้อยกรอง - วรรณคดีและวรรณกรรมในบทเรียน
	๒. ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนด และบทร้อยกรองตามความสนใจ	● บทอาขยานและบทร้อยกรอง - บทอาขยานตามที่กำหนด - บทร้อยกรองตามความสนใจ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.๒	๑. ระบุงู้อคิดที่ได้จากการอ่านหรือการฟังวรรณกรรมสำหรับเด็ก เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	<ul style="list-style-type: none"> ● วรรณกรรมร้อยแก้วและร้อยกรองสำหรับเด็ก เช่น <ul style="list-style-type: none"> - นิทาน - เรื่องสั้นง่ายๆ - ปริศนาคำทาย - บทอาขยาน - บทร้อยกรอง - วรรณคดีและวรรณกรรมในบทเรียน
	๒. ร้องบทร้อเล่นสำหรับเด็กในห้องถึน	<ul style="list-style-type: none"> ● บทร้อเล่นที่มีคุณค่า <ul style="list-style-type: none"> - บทร้อเล่นในห้องถึน - บทร้อเล่นในการละเล่นของเด็กไทย
	๓. ห้องจ้บบทอาขยานตามที่กำหนด และบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ	<ul style="list-style-type: none"> ● บทอาขยานและบทร้อยกรองที่มีคุณค่า <ul style="list-style-type: none"> - บทอาขยานตามที่กำหนด - บทร้อยกรองตามความสนใจ
ป.๓	๑. ระบุงู้อคิดที่ได้จากการอ่านวรรณกรรมเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ๒. รู้จักเพลงพื้นบ้านและเพลงกล่อมเด็กเพื่อปลูกฝึงความชื่นชมวัฒนธรรมห้องถึน ๓. แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวรรณคดีที่อ่าน	<ul style="list-style-type: none"> ● วรรณคดี วรรณกรรม และเพลงพื้นบ้าน <ul style="list-style-type: none"> - นิทานหรือเรื่องในห้องถึน - เรื่องสั้นง่ายๆ ปริศนาคำทาย - บทร้อยกรอง - เพลงพื้นบ้าน - เพลงกล่อมเด็ก - วรรณกรรมและวรรณคดีในบทเรียนและตามความสนใจ
	๔. ห้องจ้บบทอาขยานตามที่กำหนดและบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ	<ul style="list-style-type: none"> ● บทอาขยานและบทร้อยกรองที่มีคุณค่า <ul style="list-style-type: none"> - บทอาขยานตามที่กำหนด - บทร้อยกรองตามความสนใจ
ป.๔	๑. ระบุงู้อคิดจากนิทานพื้นบ้านหรือนิทานคติธรรม ๒. อธิบายข้อคิดจากการอ่านเพื่อนำไปใช้ในชีวิตรจริง	<ul style="list-style-type: none"> ● วรรณคดีและวรรณกรรม เช่น <ul style="list-style-type: none"> - นิทานพื้นบ้าน - นิทานคติธรรม - เพลงพื้นบ้าน - วรรณคดีและวรรณกรรมในบทเรียนและตามความสนใจ
	๓. ร้องเพลงพื้นบ้าน	<ul style="list-style-type: none"> ● เพลงพื้นบ้าน
	๔. ห้องจ้บบทอาขยานตามที่กำหนด และบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ	<ul style="list-style-type: none"> ● บทอาขยานและบทร้อยกรองที่มีคุณค่า <ul style="list-style-type: none"> - บทอาขยานตามที่กำหนด - บทร้อยกรองตามความสนใจ
ป.๕	๑. สรุปรเรื่องจากวรรณคดีหรือวรรณกรรมที่อ่าน ๒. ระบุงู้อความรู้และข้อคิดจากการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรมที่สามารถ	<ul style="list-style-type: none"> ● วรรณคดีและวรรณกรรม เช่น <ul style="list-style-type: none"> - นิทานพื้นบ้าน - นิทานคติธรรม - เพลงพื้นบ้าน

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	นำไปใช้ในชีวิตจริง ๓. อธิบายคุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรม	- วรรณคดีและวรรณกรรมในบทเรียนและตามความสนใจ
	๔. ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนดและบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ	● บทอาขยานและบทร้อยกรองที่มีคุณค่า - บทอาขยานตามที่กำหนด - บทร้อยกรองตามความสนใจ
ป.๖	๑. แสดงความคิดเห็นจากวรรณคดีหรือวรรณกรรมที่อ่าน ๒. เล่านิทานพื้นบ้านท้องถิ่นตนเองและนิทานพื้นบ้านของท้องถิ่นอื่น ๓. อธิบายคุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่านและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	● วรรณคดีและวรรณกรรม เช่น - นิทานพื้นบ้านท้องถิ่นตนเองและท้องถิ่นอื่น - นิทานคติธรรม - เพลงพื้นบ้าน - วรรณคดีและวรรณกรรมในบทเรียนและตามความสนใจ
	๔. ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนด และบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ	● บทอาขยานและบทร้อยกรองที่มีคุณค่า - บทอาขยานตามที่กำหนด - บทร้อยกรองตามความสนใจ

วรรณคดีและวรรณกรรม

วรรณคดี หมายถึง เรื่องที่แต่งขึ้นและมีการถ่ายทอดสืบต่อกันมาช้านาน มีคุณค่าควรแก่การศึกษา มีเวลาเป็นเครื่องตัดสิน และมีกลุ่มบุคคลในอดีตกล่าวยกย่อง

วรรณกรรม หมายถึง งานที่สร้างขึ้นด้วยภาษา ซึ่งเป็นร้อยแก้ว หรือร้อยกรองก็ได้ เพื่อสื่อสารความรู้และความรู้สึกนึกคิดของผู้คนในสังคม มีกลวิธีแต่งที่ดีและมีภาษาที่สละสลวย มีคุณค่าต่อผู้อื่นและสังคม

ประเภทของวรรณคดี

๑. วรรณคดีพระพุทธศาสนา เช่น ไตรภูมิพระร่วง มหาเวสสันดรชาดก เป็นต้น
๒. วรรณคดีสุภาพิตคำสอน เช่น สุภาพิตพระร่วง โคลงโลกนิติ เป็นต้น
๓. วรรณคดีประเพณีและพิธีกรรม เช่น พระราชนิพนธ์เกี่ยวกับกระบวนเรือ กาพย์เห่เรือ เป็นต้น
๔. วรรณคดีประวัติศาสตร์ เช่น ลิลิตตะเลงพ่าย ราชอิรราช เป็นต้น
๕. วรรณคดีมหรสพ เช่น สังข์ทอง ไชยเชษฐา พระอภัยมณี เป็นต้น
๖. วรรณคดีนิราศ (บันทึกการเดินทาง) เช่น นิราศของสุนทรภู่ เป็นต้น

ประเภทของวรรณคดี

๑. บันเทิงคดี
๒. สารคดี
๓. กวีนิพนธ์

สำหรับวรรณคดีและวรรณกรรมสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ตามรูปแบบและวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้ อาจแบ่งได้ดังต่อไปนี้

๑. บทเพลงสำหรับเด็ก

- ๑.๑ บทร้องเล่น เช่น จันทร์เจ้า กูก กูก ไก่ ริริข้าวสาร โพงพาง งูกินหาง เป็นต้น
- ๑.๒ เพลงกล่อมเด็ก เช่น นกเขา เจ้าเนื้อละมุน เจ้าเนื้ออ่อน นกกาเหว่า เป็นต้น
- ๑.๓ บทเห่กล่อมพระบรรทม เช่น บทเห่เรื่อง จักระบำ เป็นต้น

๒. บทร้อยกรอง

- ๒.๑ บทดอกสร้อยสุภาสิต เช่น แมวเหมียว กาเอ๋ยกา แมงมุมขยุ้มหลังคา เป็นต้น
- ๒.๒ บทสักวา เช่น สักวาหวานอื่นมีหมื่นแสน เป็นต้น
- ๒.๓ บทประพันธ์อธิบายสุภาสิต เช่น บทร้อยกรอง ตอนเป็นที่พึงแห่งตน เป็นต้น

๓. นิทานร้อยแก้ว

- ๓.๑ นิทานชาดก เช่น กระจ่ายตื่นตูม เรียบเรียงจากชาดกเรื่อง ทัทธกายชาดก เป็นต้น
- ๓.๒ นิทานอีสป เช่น ราชสีห์กับหนู หมาป่ากับลูกแกะ และเด็กเลี้ยงแกะ เป็นต้น
- ๓.๓ นิทานเทียบสุภาสิต เช่น นกน้อยทำรังแต่พอตัว น้ำผึ้งหยดเดียวก่อเหตุ เป็นต้น

๔. นิทานและบทละครร้อยกรอง

- ๔.๑ นิทานคำกลอน เรื่อง พระอภัยมณี ของสุนทรภู่ ตอน กำเนิดสุดสาคร เป็นต้น
- ๔.๒ เสภา เรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอน กำเนิดพลายงาม เป็นต้น
- ๔.๓ บทละคร เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน ศึกโมยราพ เป็นต้น
- ๔.๔ บทละครนอก เรื่อง ไชยเชษฐา ตอน พระนารายณ์ธิเบศร์พบพระบิดา และสังข์ทอง ตอน

กำเนิดพระสังข์ เป็นต้น

๕. พงศาวดาร

- ๕.๑ ราชาริราช ตอน กำเนิดมะกะโท เป็นต้น

การสอนวรรณคดีไทย

วรรณคดีเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ที่สร้างสรรค์สะสมกันมาช้านานซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญประจำชาติที่ต้องเรียนต้องสอนสืบเนื่องกันไป

จุดประสงค์ทั่วไปในการเรียนการสอนวรรณคดี

๑. ให้นักเรียนได้รู้จักความหมายของคำว่า วรรณคดี
๒. ให้นักเรียนรู้ว่าลักษณะใดจึงได้รับการยกย่องว่าเป็นวรรณคดี
๓. ให้นักเรียนได้คุ้นเคยและศึกษาวรรณคดีในรูปแบบต่างๆ
๔. เพื่อฝึกทักษะการอ่านออกเสียง การอ่านทำนองเสนาะได้ถูกต้อง
๕. เพื่อฝึกทักษะการอ่านในใจและนิยรักการอ่าน
๖. เพื่อให้มีความรู้ในเรื่องความหมายของคำ รู้จักตีความให้เข้าใจ
๗. เพื่อให้นักเรียนได้สนุกสนานเพลิดเพลินจากเรื่องี่อ่านและให้ซาบซึ้งในรสไพเราะของวรรณคดี

๘. ให้นักเรียนได้ศึกษาลักษณะข้อบังคับต่างๆของคำประพันธ์
๙. ให้นักเรียนรู้สึกหรือเห็นคุณค่าและเข้าถึงรสของวรรณคดี สามารถจดจำถ้อยคำหรือข้อความไพเราะที่เป็นคติข้อคิดต่างๆ
๑๐. ให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวรรณคดีไทย รู้จักฝึกและใช้จินตนาการตลอดจน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ในการเรียนการสอนวรรณคดีแต่ละเรื่อง ผู้สอนควรคำนึงถึงความรู้ต่างๆดังนี้

๑. เนื้อเรื่อง การดำเนินเรื่อง ประวัติความเป็นมาของเรื่อง และประวัติของผู้แต่ง
๒. ศิลปะการแต่งคำประพันธ์ในรูปแบบต่างๆ
๓. การใช้ถ้อยคำสำนวนโวหาร ความไพเราะ ตลอดจนความคมคาย ชั้นเชิงของการใช้ภาษา
๔. ความรู้ด้านต่างๆ เช่น วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี
๕. ความคิดอ่าน ความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนความเป็นอยู่ของคนในสมัยต่างๆ
๖. ความมอแงทางภาษา รูปศัพท์ต่างๆ การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำจากความหมายเดิม ความเป็นมาของคำที่มีประวัติที่น่าสนใจ
๗. ความเพลิดเพลिनและความจรโลงใจ
๘. การตีความและการถอดคำประพันธ์
๙. การรู้จักวิพากษ์วิจารณ์วรรณคดีอย่างมีหลักการและเหตุผล

ข้อสังเกตบางประการในการเรียนการสอนวรรณคดี

๑. ผู้สอนต้องมีทัศนคติที่ดีต่อวรรณคดีและการสอนวรรณคดี และพยายามทำหน้าที่ปลูกฝังทัศนคตินั้นให้ผู้เรียนได้ซึมซาบในฐานะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ
๒. ผู้สอนควรมีความรู้เกี่ยวกับวรรณคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องที่ตนจะสอน ควรเตรียมการอย่างรอบคอบ และควรต้องมีความรู้ความสามารถพิเศษ เช่น ขับร้อง ฟ้อนรำ แสดงละคร รู้วิธีอธิบายขยายความ หรือย่อความให้สั้น ให้เข้าใจง่าย ประทับใจ
๓. ผู้สอนควรคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ความสนใจ และความต้องการของนักเรียนที่ตนจะสอน เช่น นักเรียนชายสนใจเรื่องลึกลับ ตื่นเต้น ผจญภัย ส่วนนักเรียนหญิงจะสนใจเรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ เป็นต้น
๔. ผู้สอนควรตั้งจุดประสงค์ในการสอนให้ชัดเจนทุกครั้ง จะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีระเบียบ ตามแผนที่ตั้งไว้
๕. ผู้สอนควรจัดกิจกรรมสั้น ๆ เพื่อนำเข้าสู่บทเรียนทุกครั้ง เป็นการจูงใจ หรือรวมความสนใจของผู้เรียนมาสู่เรื่องที่เรียน อาจทำเป็นรูปต่างๆ เช่น บทเพลงคำร้องคำประพันธ์ ภาพนิ่ง ภาพยนตร์ หุ่นจำลองของจริง หรือการแสดงประกอบ ฯลฯ
๖. การสอนวรรณคดี ควรใช้หลาย ๆ วิธี ไม่ควรใช้แบบใดแบบหนึ่งซ้ำซากจำเจ หรือนานเกินไป เช่น สอนอ่านแบบอ่านเอาเรื่อง สอนอธิบายศัพท์ ถอดความ อธิบายเรื่องแบบครูบรรยายสอนอยู่แต่เพียงผู้เดียว ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเหนื่อยเบื่อหน่ายกับการเรียน ควรให้ผู้เรียนได้คิดใช้เหตุผลศึกษาค้นคว้าและร่วมกิจกรรมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
๗. การสอนควรเน้นความคิดรวบยอด (ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างกว้าง ๆ หรือรวมไม่เจาะจงต่อสิ่งนั้นโดยเฉพาะ) มากกว่าเนื้อหา เพราะถ้าเน้นเนื้อหามากเกินไปผู้เรียนจะไม่มีโอกาสได้

ซาบซึ่งความงาม และความไพเราะของวรรณคดี ตลอดจนข้อคิดสำคัญก็ไม่มีโอกาสได้ทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้

๘. ผู้สอนควรคำนึงถึงความสนุกสนานเพลิดเพลิน เกิดความสุข ความจรรโลงใจที่ผู้เรียนจะได้รับ การสอนที่มุ่งแต่จะอธิบายคำศัพท์ แปลความหมาย ถอดความมากเกินไป อาจทำให้การอ่านวรรณคดีหมดรส เช็ดขยาด เบื่อหน่าย ผู้สอนควรหาวิธีที่จะทำให้การเรียนการสอนวรรณคดีเป็นเครื่องช่วยให้เกิดความสุข ความบันเทิงแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
๙. ผู้สอนควรใช้กิจกรรมการเรียนการสอนมาประกอบ เพื่อช่วยให้บรรยากาศในการสอนน่าสนใจ มีชีวิตชีวามากยิ่งขึ้น
๑๐. ผู้สอนควรคำนึงถึงตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นโดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าจะไม่สอดคล้องกับความเห็นของเพื่อนหรือของครูผู้สอน ซึ่งความเป็นผู้ใจกว้างยอมรับฟังอย่างสงบ มีเหตุผลสนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและเป็นตัวของตัวเองเต็มที่
๑๑. พยายามสอนให้สัมพันธ์กับหลักภาษา และทักษะการใช้ภาษาไทยทั้งในด้านการฟัง พูด อ่านและเขียน
๑๒. ผู้สอนควรใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน อาจเป็นบัตรคำ แผ่นแถบประโยค แผนภูมิรูปภาพ หุ่นจำลอง ของจริง ภาพนิ่ง ภาพยนตร์ โทรทัศน์ แผ่นซีดี ดีวีดี เป็นต้น โดยพิจารณาเลือกนำมาใช้ในแง่ของประโยชน์ความเหมาะสมและให้ได้ผลคุ้มค่า
๑๓. ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความคิด เหตุผล วิพากษ์วิจารณ์ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ การแสดงความคิดเห็น เหตุผลของผู้เรียนถ้าไม่เหมาะสมหรือไม่ถูกต้อง ผู้สอนยังไม่ควรรีบตำหนิติเตียน ควรให้การช่วยเหลือแนะนำให้ผู้เรียนรู้จักคิดและตัดสินใจอย่างมีเหตุผลมากขึ้น
๑๔. ผู้สอนควรจัดบรรยากาศ และหาวิธีส่งเสริมจินตนาการของผู้เรียน ซึ่งอาจแสดงออกด้วยการวาดภาพ หรือแสดงความรู้สึกตีความ ตื่นเต้น เศร้าโศก เสียใจหรือประทับใจในความงดงามไพเราะของวรรณคดีทางการพูด ฟังเพลง ฟ้อนรำ หรือแสดงบทบาทประกอบ ฯลฯ
๑๕. ผู้สอนควรปลูกฝังความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้มีขึ้นในตัวผู้เรียน ปกติเด็กทุกคนจะมีความคิดสร้างสรรค์ของตนเองตามธรรมชาติ แต่จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับพื้นเพทางบ้าน ตลอดจนการอบรมสั่งสอน ถ้าสภาพการเรียนการสอนเอื้ออำนวย จะเป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้มากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีกำลังใจที่จะแต่งต่อไป
๑๖. ให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้านวรรณคดีจากแหล่งวิทยาการต่างๆ เช่น ห้องสมุด จาก การศึกษานอกสถานที่ จากการสัมภาษณ์วิทยากร ผู้สอนพยายามจัดเป็นกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ อาจทำเป็นรายบุคคลหรือทำเป็นหมู่คณะก็ได้
๑๗. ผู้สอนพยายามเน้นให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้ง รู้คุณค่าทางวรรณคดี พยายามช่วยกันทำนุบำรุงรักษามรดกของชาตินี้ไว้ให้คงอยู่ตลอดไป เช่น การยกบทประพันธ์ที่ไพเราะมาวิจารณ์ พยายามให้ผู้เรียนได้ทำความคุ้นเคยกับสำนวนโวหารและบทประพันธ์ที่ไพเราะ ซึ่งปรากฏในวรรณคดี ให้ผู้เรียนได้พิจารณาได้วิจารณ์บทประพันธ์เหล่านั้นด้วยตนเอง ผู้สอนไม่ควรปิดกั้นความคิดอิสระของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงทัศนะอย่างเต็มที่
๑๘. การสอนวรรณคดีทุกครั้ง ควรมีการประเมินผลด้วย เพราะจะทำให้ผู้สอนทราบผลการสอนของตน ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี นอกจากการทำแบบฝึกหัดหรือตอบคำถามแล้ว อาจใช้วิธีให้มีการอภิปรายโต้วาทที่ แสดงบทบาท แสดงเป็นละครและวาดภาพประกอบ

๑๙.การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ช่วยให้การเรียนการสอนวรรณคดีได้ผลมากขึ้น เพราะต้องยอมรับกันว่า การเรียนการสอนในห้องเรียนไม่เป็นการเพียงพอเพราะมีเวลาจำกัด ควรจัดกิจกรรมเป็นเอกเทศ เช่น การแสดงละคร การโต้วถาม สักวา การจัดนิทรรศการทางวรรณคดี การจัดสัปดาห์ของวรรณคดี การจัดสวนดอกไม้ในวรรณคดี เป็นต้น หรือจัดในรูปของชมรมนักกลอน ชมรมเสวนา วรรณกรรม ชมรมนักอ่านวรรณกรรมเก่าและวรรณกรรมใหม่ ฯลฯ

กิจกรรมเสนอแนะในการสอนอ่านวรรณคดี

๑. ในช่วงมอภาษาไทย ควรกำหนดเวลาสำหรับการอ่านไว้ในใจด้วย ให้นักเรียนได้อ่านโดยไม่มีกรอบกวน ขัดจังหวะกลางคัน ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจข้อความได้ดี
๒. หลังจากที่เข้าใจในเรื่องแล้ว ให้นักเรียนอ่านคำประพันธ์เป็นทำนองเสนาะ เพื่อทำให้เกิดความสนุก เพลิดเพลินและเห็นความไพเราะได้ง่ายขึ้น
๓. ให้นักเรียนช่วยกันทำสมุดภาพวรรณคดีเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน
๔. ทำสมุดรวมบทร้อยกรองที่ไพเราะสำหรับระดับชั้นเรียน
๕. แสดงละครพูด ละครรำ ทายปัญหา จากวรรณคดีบางเรื่องในแบบเรียน
๖. แต่งป้ายประกาศเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน อาจทำก่อนเริ่มบทเรียนเพื่อเป็นการสร้างความพร้อมในการเรียน หรือทำเมื่อเรียนบทเรียนจบไปแล้วเป็นการสรุปความรู้ความเข้าใจในเรื่อง
๗. จัดการแสดง เชิดหุ่น หรือหนังตะลุง ตามเรื่องในแบบเรียน ให้นักเรียนช่วยกันทำหุ่นด้วยกระดาษหรือผ้า หรือหนัง
๘. ทำสมุดศัพท์ทานุกรม (สมุดรวบรวมศัพท์ตามลำดับอักษร) รวบรวมศัพท์ที่ได้จากการเรียนวรรณคดีให้เป็นระเบียบ
๙. ฝึกการใช้พจนานุกรม ให้สามารถหาคำแปลของศัพท์ต่าง ๆ ได้รวดเร็ว และให้รู้จักเลือกความหมายให้เข้ากับข้อความ
๑๐. ทำบัตรคำเฉพาะศัพท์ยาก ๆ หรือศัพท์ที่อาจสะกดผิดให้มีคำแปล
๑๑. รวบรวมศัพท์หมวด เช่น ศัพท์ที่แปลว่า ช่าง ดอกไม้ ผู้หญิง งาม ท้องฟ้า ฯลฯ
๑๒. ฝึกการทำบันทึกย่อเรื่องที่ได้อ่านไปแล้ว
๑๓. ฝึกให้อ่านเรื่องที่เรียนมาล่วงหน้าเพื่อนำมาเล่าให้ครูและเพื่อนฟัง
๑๔. ฝึกให้ค้นคว้าเพิ่มเติมจากหนังสืออ่านประกอบ ภายหลังจากที่ได้เรียนเรื่องใดเรื่องหนึ่งจบไปแล้ว
๑๕. แบ่งหมู่นักเรียนออกเป็นหมู่ ให้ทำงานหมู่ละ 1 อย่าง โดยครูวางแผนงานร่วมกับนักเรียนและช่วยเป็นที่ปรึกษาให้ เช่น
 - หมู่ที่ 1 ย่อเรื่องที่ได้อ่านไปแล้ว
 - หมู่ที่ 2 ทำบัตรคำศัพท์เฉพาะที่ยาก
 - หมู่ที่ 3 วาดภาพเหตุการณ์สำคัญหรือตัวละครสำคัญ
 - หมู่ที่ 4 เล่นละครหรือแสดงบทบาทตามท้องเรื่อง
 - หมู่ที่ 5 ทำแผ่นป้ายสาส์น วาดภาพ หรือเขียนข้อความสั้นๆ และบรรยายเรื่องประกอบในขณะที่ตีภาพบนป้ายสาส์นตามลำดับ
 - หมู่ที่ 6 อภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะนิสัยของตัวละคร หรือเหตุการณ์สำคัญในเรื่อง

การแบ่งหมู่ทำงานเช่นนี้จะช่วยให้นักเรียนจำและเข้าใจเรื่องราวได้แม่นยำมากขึ้น อาจใช้เป็น
การทบทวนบทเรียนที่ได้เรียนไปแล้วก็ได้

๑๖. แข่งขันทายปัญหาเกี่ยวกับวรรณคดีเรื่องต่างๆ ที่ได้เรียนไปแล้ว
๑๗. ฝึกการถอดคำประพันธ์ตอนสั้น ๆ ออกเป็นร้อยแก้วอย่างง่ายๆ แต่ให้สละสลวยได้ดี
๑๘. รวบรวมภาษาไทย หรือคติธรรมที่ได้จากวรรณคดี อาจวาดภาพประกอบก็ได้
๑๙. รวบรวมสำนวนไทยหรือคำคมต่างๆที่ได้จากวรรณคดี
๒๐. ประดิษฐ์ดอกไม้ในวรรณคดี หรือเก็บดอกไม้จริงมาอัดแห้งใส่สมุดวาดเขียนไว้ และบอกชื่อกำกับ อาจ
มีคำบรรยายเป็นร้อยกรอง ร้อยแก้วสั้นๆประกอบด้วยก็ได้
๒๑. จัดให้มีการบรรยายพิเศษโดยใช้วิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถ มาเล่าเรื่องวรรณคดีตอนสนุก ๆ
หรือขับเสภาโดยร้องเพลงตามที่มีในบทเรียน

เอกสารอ้างอิง

คณาจารย์สมานมิตร,(๒๕๔๗).หลักการสอนภาษาไทยสำหรับเยาวชน.พิมพ์ครั้งที่ ๑ .กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์
ชมรมเด็ก.

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ,(๒๕๕๕).การสอนภาษาไทย ชั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา ชุติรักษ์ภาษาไทย คู่มือ
สำหรับครูผู้สอนภาษาไทยสอดคล้องตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.พิมพ์ครั้งที่๑.นนทบุรี:บริษัท
สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ จำกัด.

ปราณี ปราบริปู,(๒๕๕๔).กลวิธีเพื่อการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมระดับประถมศึกษา.พิมพ์ครั้งที่
๑. นนทบุรี:สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.